GŁOS POMORSKI

Nr. 226 — Rok 3. (GAZETA POMORSKA) **Numer pojedyńczy 3000 mk.**

Prenumerata miejscowa: Przy odbiorze w ekspedycji i w agenturach miejscowych miesięcznie **70.000** mk., przedpłata na poczcie z odnoszeniem do domu miesiecznie **73.730** mk. — pod opaską w Polsce i do Gdańska 75.500 mk., do Niemiec 100,000 mk. polskich lub ich wartość walutowa, do Francji 5,— frc., do Anglji 0,8 shilling, do Stanów Zjednoczonych 35 cents. W razie nieprzewidzianych wypadków jak strejki, przeszkody techniczne itd. prenumeratorzy nie mają prawa żądania niedostarczonych numerów, lub zwrotu prenumeraty. — Rękopisów nadesłanych nie zwraca się.

Rachunek bieżący: Bank Powiatowy, Grudziądz, Bank Związku Sp. Zarobk. Danziger Privat-Aktienbank Gdańsk Grudziądz. — P. K. K. P. Grudziądz. — Konto czekowe Gdańsk nr. 2980. Konto pocztowe: Kasa Oszczędności Oddział w Poznaniu nr. 201 193. Miejsce płatności wykonania: Grudziądz

Ogłoszenia z Polski Wiersz wysokości milimetra w dziale ogłoszeniowym na stronie 8-łamowej 2000 mk., w dziale reklamowym na stronie i 3-łamowej przed tekstem 12.000 mk., wśród tekstu 8000, za tekstem 6000 mk., dla W. M. Gdańska obowiązują te same ceny, dla Niemiec dochodzi 50% nadwyżki, dla reszty zagranicy 200% nadwyżki. płatne w markach polskich lub ich wartości walutowej. Za tłómaczenia oblicza się 20% nadwyżki — **Rachunki** są natychmiast płatne, w razie zwłoki dłuższej niż 72 godzin stosować będziemy ceny bieżące, skreślając wszelkie rabaty. — **Administracja nie przeimuje** odpowiedzialność za termin umieszczenia ogłoszenia.

Dyrektor przyjmuje od godz. 10-tej do 11-tej przed południem
Redaktor Naczelny przyjmuje od godz 11-tej do 12-tej w południe

Redakcja i Administracja Groblowa 27/29. | **Grudziądz,** czwartek, dnia 4-go października 1923. | Telefon nr. **50** i **51.**

Bunt w Kistrzynie uśmierzono.

Aresztowanie przywódców buntu. Zamachowcy staną przed sądem wojennym.

Berlin, 2. 10. (Pat.) O sytuacji w Kistrzynie donosi ministerstwo obrony krajowej: Natychmiastowa energiczna interwencja komendanta wojsk położyła kres ruchawce. Garnizon wtargnął do miasta i otoczył buntowników w arsenale. Wielu przywódców ruchu zostało aresztowanych.

Berlin, 2. 10. (Pat.) Gabinet Rzeszy postanowił oddać natychmiast pod sąd sprawców zamachów w Kistrzynie. Specjalny trybunał jest już w drodze do Kistrzyna. Aresztowani należą do organizacji „Stahlhelm" istniejącej w całych Niemczech.

Berlin, 2. 10. (Pat.) „Sozialdemokratischer Presse Dienst" dowiaduje się, że rząd niemiecki zwrócił się do rządu francuskiego z prośbą o wdrożenie oficjalnych rokowań w sprawie podjęcia pracy w zagłębiu Ruhry.

Jak zlikwidowano zamach w Kistrzynie?

Berlin, 2. 10. (Pat.) Urzędowo komunikują: Zamach w Kistrzynie został szybko zlikwidowany Powstańcy w liczbie 400 ludzi wraz z przywódcami zostali ujęci i rozbrojeni. Przy oczyszczaniu z powstańców okolic Kistrzyna ujęto jeszcze jedną bandę w sile 30 ludzi. Podczas starć wczorajszych przy rozbrajaniu powstańców jeden człowiek zginął, a kilku zostało rannych. Po stronie wojska nie było żadnych strat.

Drezno, 2. 10. (Pat.) Według doniesień prasy, podczas rokowań w sprawie wstąpienia komunistów do rządu saskiego, komuniści postawili następujące żądania:
1. natychmiastowej mobilizacji mas robotniczych,
2. natychmiastowego zwołania parlamentu,
3. zniesienie stanu wyjątkowego, oraz
4. wzmocnienia i uzbrojenia wspólnych organizacyj obrony, które mają zabezpieczyć granice od strony Bawarji.

Krwawe żniwo w Düsseldorfie.

18 osób zabitych, 310 rannych.

Düsseldorf, 2. 10. (Pat.) W związku z niedzielnemi zajściami aresztowano prezydenta policji, dwuch wysokich funkcjonarjuszy policji oraz 12 oficerów, członków Schupo. Według dotychczasowych obliczeń w wyniku zajść było **zabitych 18** osób, w tem 12 cywilnych, oraz **310 rannych**

W Düsseldorfie nadal niepokoje

Berlin, 2. 10. (Pat.) Według doniesienia „Vossische Ztg." w Düsseldorfie w dalszym ciągu trwają niepokoje. W godzinach wieczornych na ulicach miasta zjawiły się podejrzane elementy, które usiłowały wykorzystać rozbrojenie policji. Prócz tego przyszło ponownie do starć z komunistami.

Już i komuniści poczynają rządzić w Niemczech....

Berlin, 2. 10. (Pat.) „Vorwaerts" donosi z Drezna, że saski wydział krajowy i saska frakcja sejmowa socjalnych demokratów zgodziły się jednogłośnie, aby komuniści wzięli udział w rządzie saskim pod warunkiem, że uznają konstytucję. Wybrano komisję, która ma pertraktować z komunistami.

Berlin, 2. 10. (Pat.) Chleb bezkartkowy będzie kosztować od jutra 24 miljony marek.

Rząd kowieński prowokuje!

Genewa, 2. 10. (PAT)). Sekretarjat generalny Ligi Narodów otrzymał tekst decyzji Konferencji Ambasadorów w sprawie kłajpedzkiej.

Rząd litewski nie przyjął był uchwały Konferencji Ambasadorów, zakomunikowanej dnia 8 sierpnia br. i zażądał zmiany na niekorzyść państwa polskiego.

Konferencja Ambasadorów odrzuciła żądania litewskie i celem wywarcia nacisku na rząd litewski zwróciła się do Rady Ligi Narodów na podstawie art. 11 paktu, wskazując na sytuację, wywołaną zachowaniem się rządu litewskiego i grożącą zakłóceniem pokoju.

Baldwin szuka porozumienia między sojusznikami.

Paryż, 2. 10. (Pat.) Prasa paryska, omawiając mowę Baldwina, wygłoszoną wczoraj na konferencji ogólno-brytyjskiej, podkreśla jej optymistyczny ton oraz te ustępy mowy, w których Baldwin zaznaczył konieczność porozumienia między sojusznikami

Rząd bawarski pertraktuje z rządem wirtemberskim.

Berlin. 2. 10. (Pat.) Gazety donoszą, że rząd bawarski pertraktował z rządem wirtemberskim w sprawie położenia politycznego. Oba rządy zamierzają doprowadzić do tego, aby niemieccy socjaliści wzięli udział w obradach.

Parcelacja i osadnictwo.

Warszawa, 2. 10. (Pat.) Sejmowa komisja rolna rozpoczęła dziś ogólną dyskusję nad projektem ustawy o parcelacji i osadnictwie.

Wojsko wypędziło komunistów z Bułgarji.

Sofia, 2. 10. (Pat.) Po zajęciu miasta Ferdinandowa przez oddziały wojskowe, komuniści rozpierzchli się. Obie grupy ścigane są zbliska przez silne oddziały wojskowe.

Białogród, 2. 10. (Pat.) Przywódcy ruchu komunistycznego w Bułgarji Dimitriew i Kolarów przeszli na terytorium królestwa S. H. S. i przybyli do Białogrodu.

Deputacja nauczycielstwa w Sejmie.

Warszawa, 2. 10. (PAT). Przed rozpoczęciem posiedzenia sejmowej komisji budżetowej zgłosiła się do przewodniczącego komisji deputacja nauczycielstwa szkół powszechnych i średnich. Przedstawiciel nauczycielstwa prosił o uchylenie odnośnej poprawki do projektu ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszy i wojska, zaproponowanej przez Senat,

* * *

Dzisiaj wyszedł w Gdańsku pierwszy numer nowego dziennika politycznego „Baltische Presse".

* * *

Generalny komisarz państwowy w Bawarji Kahr nie taji się zupełnie, że cała jego działalność spełniania jest na polecenie króla. Fakt powyższy jest jednym z licznych wskaźników rozpadu państwa niemieckiego. który siła faktu musi nastąpić wkrótce.

* * *

Anglik George Littleton wróciwszy z podróży do Niemiec wyraził się, że Niemcy są najzupełniej w stanie ponieść koszta odszkodowań. Zaznaczył również że dziś dopiero zaczynają Niemcy rozumieć konieczność zapłacenia odszkodowań.

* * *

W całych Włoszech projektowane są wielkie uroczystości w związku z 1 rocznicą faszystowską, mającą się odbyć od 28—31 bm.

Giełda pieniężna

z dnia 3 października

Złoty polski	50.800
Marka niemiecka	0.0014
Dolary Stanów Zjedn.	398.000
Franki francuskie	24.000
„ belgijskie	20 300
„ szwajcarskie	71.000
Fund szterling ang.	1.801.500
Liry włoskie	18.000
Guldeny holenders	150.500
Korony szweckikie	105 500
Korony duńskie	70.900
Korony norweskie	63 150
Korony czeskie	11.930

Albo ruina Niemiec...

Niemcy mają dwie drogi postępowania: **uznać swe błędy,** a więc drogę spokojnego rozwiązania kwestii odszkodowań, albo r o z p a c z, a więc drogę awantury dyplomatycznej.

Tą drugą drogą po zawarciu traktatu wersalskiego Niemcy szły zawsze. —

W ostatnich dniach nastąpił jakby zwrot. Niemcy zmiękły i zaczęły być lojalne w stosunku do przyjętych zobowiązań.

Czy na długo?

Już dziś wyraźnie można stwierdzić, że droga uznania błędów i szukania przez rząd niemiecki spokojnego wyjścia, napotyka na silny opór ze strony kół monarchistycznych a także i komunistycznych.

Cała tedy kwestja polega dziś na tem: czy p. Stresemann potrafi zapanować nad sytuacją, którąby się rozwinęła w sensie ostatnim? Jeśli nie to bylibyśmy świadkami najbardziej s k o m p l i k o w a n y c h stosunków politycznych, jakie wogóle istniały od początku wielkiej wojny.

Cóż na to wszystko Francja?

Problemat stojący przed nią, jest streszczony lapidarnie w następujących słowach publicysty paryskiego. p. F. Hautfort:

„Można — pisze on — powiedzieć bez przesady. że p. Poincare trzyma w swych rękach przyszłość Niemiec. I tutaj powstaje dylemat nieubłagany. wobec którego nie wolno się wahać: albo ruina Niemiec i nasze bezpieczeństwo na pewien czas. z odroczeniem spłaty naszych odszkodowań; albo q u a s i — pewność odebrania naszych należności z perspektywą szybkiego powrotu do siły naszego nieubłaganego wroga. Trzeba wybierać."

W tej formie odbija się wyraziście niesłychana dla Francji trudność decyzji.

Słusznie też powiedziano, że nie jest łatwiej wyzyskać zwycięstwo, niż je odnieść. W r. 1918 nie mogło być należycie wyzyskane zwycięstwo Focha. Miażdżyć p. Poincare, zwycięzca nad Ruhrą, nie być teraz szczęśliwszym?

Francja urzędowa odżegnuje się, oczywiście, od zamiarów mieszania się do spraw wewnętrznych Rzeszy i zapowiada bierność wobec możliwej wojny domowej w Niemczech, ale jej zainteresowanie w układzie politycznym Niemiec musi być, oczywiście, ogromne. Od tego układu przecież zależy, przynajmniej na parę dziesiątków lat, bezpieczeństwo sąsiadów Niemiec i spokój w Europie. Zjednoczenie Niemiec dało podstawę imperjalizmowi niemieckiemu. Postawiona nad Renem noga pruska doprowadziła do 1 sierpnia 1914 roku.

Doświadczenia dwuwiekowe francuskie są ciężkie i palące. Muszą one, w pytaniu, co ważniejsze: bezpieczeństwo granic czy dobrobyt ekonomiczny, przeważać szalę na rzecz pierwszego. Stąd całe zagadnienie streszcza się dziś w jednem: jak pogodzić postulat bezpieczeństwa Francji z postulatem odszkodowań?

Rozwiązanie tej kwestji jest niezmiernie doniosłe. — Genjusz Poincarego da sobie radę z perfidnem stanowiskiem Niemiec. O tem wątpić nie należy. —

Ze spokojem tedy należy patrzeć w przyszłość, bo od jej rozwiązania i nasza przyszłość zależy. —

Na jaką „autonomię" zasłużyli sobie żydzi

Grudziądz, 3 października.

W Genewie odbył się kongres reprezentantów mniejszości narodowych w Polsce, a więc Ukraińców, Białorusinów, Litwinów, Żydów i Niemców.

Kongres przedłożył Lidze Narodów bombastyczny memorjał, **oskarżający Polskę**; domaga się on **autonomji dla mniejszości narodowych mianowicie żydów, i żąda wysłania do Polski Komisji Ligi Narodów celem zbadania stosunków w Polsce.**

Przyzwyczajeni jesteśmy do najróżnorodniejszych skarg i memorjałów przeciwpolskich, skierowanych do Ligi Narodów. Ostatecznie Liga Narodów, dla której Polska **płaci 600 000 franków w złocie** za te pieniądze zajmować się musi „sprawami polskiemi".

Wysłanych komisyj rewizyjnych z Ligi Narodów nie przyjmiemy jednak już dziś prawdopodobnie z tą samą gotowością, jak przyjmowaliśmy swego czasu Morgenthaua; trudno będzie nam bowiem udowodnić, że żydom goli się pejsy i że sanitarne przymusowe zarządzenia na Kresach nie leżą w interesie niechlujnego żydostwa.

Ostatecznie jesteśmy dziś **suwerennem** państwem, które nie potrzebuje kurateli jakiegoś filosemickiego komisarza....

Szczytem jednak **arogancji jest żądanie autonomicznych gwarancyj dla mniejszości, w pierwszym rzędzie żydów....**

Rząd nasz powinien tutaj wystąpić z całą stanowczością i przedsięwziąść środki, które w zarodku sparaliżują podobne chęci.

Dość już milczenia i pobłażania. Konieczne jest — jako odwet natychmiastowy — ściśle i skrupulatne **przeprowadzenie statystyki żydowskiej w Polsce i wydalenie bez litości każdego żyda, który niedwuznacznie nie udowodni, że jest obywatelem Polski.**

Władze administracyjne muszą ścisłą przeprowadzić kontrolę wszelkich przekroczeń żydowskich i publikować periodycznie statystykę wszystkich żydów, którzy kolidowali z prawem.

Z tych kół rekrutują się handlarze z **żywym towarem, fałszerzy pieniędzy, złodzieje kieszonkowi, fałszerze dokumentów, paskarze, spekulanci, defraudanci i oszuści.**

Nie wątpimy, że statystyka podobna nieoczekiwanie wydałaby wyniki i że uzasadniłaby żądanie rządu polskiego do Ligi Narodów by dla naszego **gangrenującego** nie tylko Polskę lecz cały świat żydostwa, stworzyła jakieś autonomiczne państwo w kolonjach np. angielskich.

Liga Narodów pozbyłaby się kłopotu zatargów z Polską, a miałaby bezsprzecznie ciągłą **okazję praktycznego** zastosowania autonomicznych żądań żydowskich.

Czas dla nas najwyższy, byśmy się raz na zawsze na serjo zabrali **do walki z żydostwem.**

Kompromitują oni nas na całym świecie, tuczą się na ciele polskiem, gangrenują nasze życie gospodarcze.

Front stworzyć gospodarczy przeciw nim, bojkot wypowiedzieć żydostwu, pokazać mu, że my jesteśmy panami w domu.

Tylko pobłażliwość nasza i pobłażanie rozwydrzają ich. Niech się zabierze **prokuratorja i policja do wszystkich przestępstw żydowskich, pietnujmy** każdego, który ich popiera, dajmy im z naszej strony w całej pełni **„autonomię"** która daje prawo każdemu zbrodniarzowi, a odechce się im **tworzenia państwa w państwie**, a to państwa niepohamowanej i zorganizowanej grabieży ludności chrześcijańskiej.

(Ko—d).

Czesi obrzucają szyderstwami Polskę...

(Echa klęski Skirmunta.)

Grudziądz, 3 października.

Prasa czeska tryumfuje z racji genewskich sukcesów Benesza — obrzuca **szyderstwami** politykę polską, podając równocześnie sensacyjne rewelacje, z których wynika, że naszym przeciwnikiem w czasie aktu wybornego były **nie Czechy — ale Szwecja.**

Szczególnie charakterystyczne jest zwłaszcza jedno **doniesienie** czeskie, rozpowszechnione przez prasę praską, na kilka godzin przed głosowaniem. Doniesienie to brzmi:

„Genewa, 28 września. **Delegacja polska od kilku dni rozwija tutaj (i w stolicach państw, któreby chciała pozyskać dla siebie przy głosowaniu) — propagandę, pracującą wszystkiemi środkami. Rodzajem tej propagandy ośmiesza się jednak Polska w zupełności. Jedno z tamtejszych pism popołudniowych, wcale nie wrogie Polsce zamieszcza dziś żartobliwą depeszę z Abisynji w stylu wiadomości propagandowych delegacji polskiej, wedle której to depeszy prasa abisyńska sławi doskonałe stosunki między Abisynią a Polską.**

Mimo wszystko udało się — jak słychać — Polsce uzyskać dla siebie pokaźną ilość głosów i wynik wyborów jest jeszcze niepewny. Tylko wybór Benesza na miejsce delegata chińskiego, można uważać za zapewniony. W każdym razie nie ulega wątpliwości, że delegacja francuska robi wszystko, aby przeszkodzić wyborowi delegata szwedzkiego, a na jego miejsce, wprowadzić delegata polskiego.

* * *

Depesza powyższa zawiera w pierwszej części smutną dla nas prawdę, a w drugiej istotne rewelacje.

Wiemy wszyscy doskonale, że nasza propaganda nie stała nigdy na wysokości zadania. Przygotowanie pod tym względem wyborów genewskich jest więc tylko stwierdzeniem faktu, że także obecnie nic nie zmieniło się. —

Od pięciu lat walą w nas wszystkie Ligi i trybunały międzynarodowe, jak w bęben, a społeczeństwo nie wie nawet, kiedy znowu dostanie w skórę i robi wrażenie małego dziecka, które w takich okazjach pyta płaczliwie: za co dlaczego teraz i dlaczego tak nagle?

Kahr - Hittler
w oświetleniu prasy francuskiej.

Grudziądz, 3 października.

Z Paryża donosi A. W.:

Dzienniki francuskie do tej pory nie poświęcały wiele miejsca wypadkom w Bawarji. Obecnie jednak zainteresowanie się tymi wypadkami wybija się na pierwszy plan. Marceli Rey w **„Petit Journal"** pisze:

„**P. Kahr działa wprawdzie w porozumieniu z rządem berlińskim, jednakże jest monarchistą. Jest on mężem zaufania ks. Ruprechta. Nikt nie wie i prawdopodobnie on sam także nie wie, czy jest separatystą, czy za jednością państwa.**

Za jednością państwa byłby napewno, gdyby ks. Ruprecht został cesarzem państwa. Gdyby jednak książe objął tron Bawarji, wtedy oświadczył się za odrębnością Bawarji.

Ten człowiek otrzymał obecnie misję obrony zasady jedności niemieckiej republiki w Bawarji. Ludendorff i Hittler są ludźmi Wilhelma II. Pracują oni nad powrotem Hohenzollernów. Z tego by wynikało, że znajdują się oni w walce z Kahrem. Nic podobnego, pracują oni wszyscy razem.

Kahr pilnuje Hittlera i sam jest przez niego pilnowany. Obu cechuje ambicja a łączy nienawiść do Francji, które to uczucie dzielone jest przez 9 Niemców na 10.

Wszyscy ci ludzie wzajemnie sobie wchodzą w drogę i szachują się. Nic dziwnego, że sprawa odszkodowań i biernego oporu jest tylko pozorem do ustawicznej propagandy, z której każda grupa chce wyciągnąć dla siebie jaknajwiększe korzyści i pierwsza uderzyć w dzwony pogrzebowe dla niemieckiej republiki.

Rząd berliński spodziewa się ze swej strony wygrać moment konkurencyjny i liczy na zdecydowanie socjalistyczne państwa jak Saksonja, Turyngja, Badenja i Wirtenbergja. Dzięki temu istnieje pewna równowaga.

Pertinax w „Echo de Paris" w następujących słowach ujmuje sytuację:

„**Stresemann ma dwie drogi do wyboru: albo wyzyskać niezgodę swych przeciwników dla zdecydowanej obrony istniejących urządzeń albo posłużyć się konwulsjami nacjonalizmu do straszenia Francji i wywoływania niepokoju w handlowych sferach świata angiosaskiego.**

Co mówi prezes Kozicki o sytuacji politycznej?

Czy nastąpi rekonstrukcja gabinetu? — Jeszcze p. Bryl. — Drożyznę wywołuje dewaluacja marki polskiej. — Czy nastąpi istotne poprawienie doli urzędnika? Pożyczka a niedobór budżetowy.

Onegdajszy warszawski „Kurjer Polski" przynosi interesujący wywiad z prezesem Związku Ludowo-Narodowego p. **Kozickim.** Wywiad ów podajemy w streszczeniu na odpowiedzialność „Kurjera Polskiego"

Grudziądz, 3 października.

Na pytanie, czy obecna większość sejmowa ustaliła już program prac Sejmu, odrzekł p. **Kozicki:**

— Mieliśmy przecież wakacje, kiedyż więc można było odbywać konferencje wszystkich klubów większości dla nakreślenia programu? Jeżeli chodzi o stanowisko mego klubu, to przedewszystkiem postaramy się o załatwienie tego wszystkiego, co dotyczy skarbu.

— Co p. prezes sądzi o krążących wiadomościach o zamierzonej nowej **rekonstrukcji** gabinetu?

— To, co się nazywa rekonstrukcją gabinetu, nie wydaje mi się rzeczą prawdopodobną.

— A nie jest prawdy w pogłosce, że ministerjum spraw zagranicznych ma objąć p. **Dmowski?**

— Zapewnić pana mogę, że o kandydaturze p. Dmowskiego na to stanowisko w każdym razie nie słyszałem.

— A czy prawdą jest, że ministerjum robót publicznych objąć ma p. Bryl?

— Nic o tem nie wiem. Osobiście nie wydaje mi się to prawdopodobnem.

— Jak p. prezes zapatruje się na drożyznę?

— Kto chce zwalczać drożyznę, niechaj wstrzyma taniość pieniądza. Co się tyczy zboża to mamy jego nadmiar; po zapoznaniu się dokładnem z zapasem, należy dozwolić na wywóz zagranicę. Nie można pozostawiać rolnictwa w wyjątkowych warunkach. **Rolnik** nie może być pokrzywdzony.

— A urzędnicy?

— Otwarcie mówiąc, niema mowy o istotnem poprawieniu doli urzędników. Urzędnicy póty będą pokrzywdzeni, póki nie naprawi się **finansów państwa, póki nie odzwyczaimy się żyć ponad stan.** Ale trzeba stwierdzić że sytuacja **finansowa państwa jest bardzo trudna** i nie prędko bedzie można z niej wybrnąć.

— A jak na to wpłyną projekty pożyczkowe p. Kucharskiego?

— Wpłynąć musza dobrze. Ale pożyczka na bank emisyjny, chociażby natychmiast uzyskana, nie przyniesie naprawy. **Naprawę dać może pożyczka na niedobór budżetowy. To też nie powinno się utrudniać jej zawarcia.** Jeżeli się wchodzi na międzynarodową arenę finansową, to nie można analizować **pochodzenia** tych czy innych kapitalistów.

Listy z Paryża.

Jeszcze jedna „sensacja".

Pronunciamento gen. Primo de Rivera, markiza d'Estella. Wrażenie z historji konstytucyjnej Hiszpanji XIX stulecia. — Pronunciamento ostatniego dyktatora. — Sensacja hiszpańska i inne „sensacje".

(Od własnego korespondenta „Głosu Pom.").

Paryż, 25 września.

Pamiętam doskonale wrażenie, jakie odniosłem po wysłuchaniu serji wykładów o historji konstytucyjnej Hiszpanji w XIX wieku w Paryskiej Szkole nauk Politycznych.

Nic nie rozumiałem.

Ciągle jakieś „pronunciamiento"? Ciągle jakaś interwencja „rad" oficerskich, knowania tego czy innego generała, zamachy, zbrodnie, rozpuszczanie Cortes'ów (parlamentów), mnóstwo partji. W każdej partji mnóstwo kierunków. Bomby.

teror, anarchja.

rząd separatystyczny w Catalonji.... Doprawdy było tego za wiele, ażeby powiązać te wszystkie wydarzenia w jakiś logiczny wątek.

Ale nie ja jeden tylko nic z tego nie zrozumiałem. Nie rozumieli **wszyscy.** Nie rozumiał nawet profesor. Panowie, nie wiele musieliście z tego zrozumieć, uśmiechając się mówił do nas, ale i ja też wyznaję, nie wiele rozumiem.

I oto w tej krainie przedziwnych nieporządków, wybucha nowe **pronunciamento generała Primo de Rivera markiza d'Estella.**

Nazwisko to niewątpliwie przejdzie do historji, ale czy zostanie napisane obok

tylu innych nazwisk

przemijających dyktatorów, obok **Riego, Espartero, Narvaez Tofete, Prima, Sorrano, Martinez del Campos,** to znaczy okrytych sławą zawsze krótko, a często shańbionych następnie wygnaniem lub **śmiercią na szubienicy,** czy przeciwnie, trwale zapisze się w pamięci, o tem dziś nie przesądzajmy.

Hiszpanji potrzebny jest **rząd silny,** rozumny, zdecydowany, mający plan, oby takim właśnie okazał się rząd generała Primo de Rivera, markiza d'Estella.

Zdawało się po śmierci ojca Alfonsa XIII, Alfonsa XII i po upokorzeniu doznanem przez Hiszpanję przez utracenie w przegranej wojnie ze Stanami Zjednoczonemi **Kuby, Porto-Rico i Wysp Filipińskich, że Hiszpanja zwolna zaczyna się otrząsać**

z anarchji i bezładu,

jakie w niej od stulecia panowały i że nowe, **twórcze siły dochodzą do władzy.**

Był to okres paktu zawartego między przywódcami dwóch najsilniejszych kierunków politycznych, **konserwatystów i liberałów, Canowas i Sagasta.**

Ale okres ten skończył się wkrótce po zabójstwie Canowas'a. Odtąd znowu zaczynają się wahania w polityce zagranicznej, brak programu finansowego, administracyjnego, socjalnego, rządy klik,

oficerskich „sowietów“,

terror anarchistów, wybryki separatystów Católońskich.

Coraz to ktoś jest zamordowany. W przeciągu krótkiego czasu **zabito** Prezydenta Ministrów **Dato**, kardynała arcybiskupa Sarragosy, kilku przywódców umiarkowanego syndykalizmu, wielu pracodawców, mnóstwo działaczy politycznych i urzędników, a władze na tę orgję konspiratorów z wszelkich partji i obozów patrzyły biernie i bezsilnie.

Do tego dołączyły się nowe ciosy w polityce zagranicznej państwa.

W 1921 roku operacje wojenne w Maroku skończyły się

klęską pod Melilą.

Obecnie świeżo zreorganizowana armja hiszpańska znowu od zwycięztwa swego broniących Arabów uciekła.

Wszystko to boleć musiało bardzo prawdziwych patrjotów Hiszpanji. Może właśnie z tej troski zrodziło się nowe „pronunciamiento“ dzisiejszego dyktatora Hiszpanji. Ludzie zapalni, nie znający się, jak sami mówią na metodach dyplomacji, ludzie przyzwyczajeni węzły gordyjskie rozstrzygać **cięciem**, może innego sposobu wyjścia z matni nie widzieli.

Nie będziemy jednak stawiali horoskopów, przyszłości nie zamierzamy wyprzedzać, tembardziej, że chodzi tu o kraj nieprzewidzianych możliwości.

Jedno zanotujemy: Przewrót w Hiszpanji z pewnością

nie zakłóci posiedzeń

„Ligi Narodów“, jak to lapidarnie określa wybitny pisarz polityczny, ukrywający się pod pseudonimem „Un diplomate“ w „Paris-Midi“.

A jeżeli chodzi o „sensację“ to przecież żyjemy w okresie tak wielkich „sensacji“, że i „pronunciamento“ generała Primo de Rivera, markiza d'Estella wobec nich blednie.

Cóż bowiem znaczy „bunt“ zaaprobowany przez króla w odciętej Pirenejami od Europy Hiszpanji, wobec konfliktu grecko-włoskiego, włosko-jugosłowiańskiego, czy bułgarsko-serbskiego, nie mówiąc już o bliskiej

rewolucji w Niemczech,

które istotnie pożar europejski na nowo mogą rozpocząć, albo nawet wobec katastrofy japońskiej, która kosztowała Japonję więcej od niejednej wojny.

Bądź co bądź, żyjemy w okresie tak nadzwyczajnych wydarzeń, że powiedzmy żartobliwie, nie zdziwi już nas nic, ani, powiedzmy za jednem z pism francuskich, ogłoszenie republiki w Anglii, ani udzielenie przez Stany Zjednoczone pożyczki Europie, ani obranie wielkiego księcia Aleksandra carem Rosji, ani wiele innych możliwych i niemożliwych rzeczy.

Stefan Włoszczewski.

Ze sportu.

Polski rekord ekwilibrystyki napowietrznej w Grudziądzu.

Por. pil. **Orliński Bolesław**, instruktor wyższej Szkoły Pilotów w Grudziądzu dokonał kilka dni temu nad lotniskiem w Grudziądzu niebywałą dotychczas w Polsce ilość 242 „loupingów“ w nieprzerwanym czasie lotu 1 godziny i 27 minut.

Powyższy rekord jest rekordem polskim — i osiągnął go p. porucznik Orliński na francuskim samolocie jednoplacie „Morane Saulmer“ konstrukcji z roku 1916.

Dodać należy, że samolot po 7 latach służby nie był w wyśmienitym stanie.

Pięciobój o nagrodę Kurjera Lwowskiego

W pięcioboju o nagrodę Kurjera Lwowskiego pierwszą nagrodę uzyskał p. Rzepka A. Z. S (złoty sygnet), drugą nagrodę (budzik kieszonkowy) p. Begleiter (Hasmonea), trzecią nagrodę (zegarek na rękę) p. Jedziniak (Korpus Kadetów Lwów).

Zgon kapłana-działacza.

Dnia 27 bm. zakończył życie w Śremie proboszcz parafji śremskej, ks. radca dziekan Jan Beisert. Zmarły kapłan długoletnią, gorliwą pracą zaskarbił sobie gorące przywiązanie swych parafjan. Cześć Jego pamięci!

Z podróży ks. kardynała Dalbora do Rzymu.

W drodze do Polski przybył do Wiednia w tych dniach nuncjusz papieski Mrg. Lauri. W tym samym dniu bawił w Wiedniu w przejeździe do Rzymu kard. ks. Dalbor. Obu dostojników kościelnych powitał w imieniu poselstwa polskiego radca legacyjny Romer.

Powołanie ks. dr. Gieburowskiego na Uniwersytet Lwowski.

Pan Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego zatwierdził uchwałę mocą której dyrygient chóru katedralnego w Poznaniu ks. dr. Gieburowski został powołany jako profesor historji i teorji muzyki kościelnej na Wydziale teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

Śmierć kardynała Richelmy.

Zmarł arcybiskup Turynu kardynał Richelmy, mianowany kardynałem w 1899 r. przez papieża Leona XIII. Popierał on gorąco ruch katolicki i był szczególnym opiekunem katolickiego dziennika „Il Mymentv“. Dla świątobliwości swojej szczególnie skutkiem działalności dobroczynnej i miłosierdzia pozostawił po sobie wdzięczną pamięć w całym Piemoncie.

Teatralja.

Sądny dzień w Teatrze lwowskim.

Z racji strajku „pracowników gminnych“ w miejskich teatrach pozwolimy sobie przypomnieć, że coś w rodzaju półstrajku mieliśmy w dniu 20 bm. to jest w dzień „sądnego dnia.“

Mianowicie z powodu ogromnego procentu żydów w zespole wokalno-muzycznym teatru **nie można było zestawić żadnego spektaklu ani operowego, ani operetkowego, tak że we wszystkich trzech teatrach były widowiska** z działu dramatycznego, a to „Popas króla jegomości“, „Tragedja dzieci“ i „Szkoła Kokot.“

Oto do czego doprowadziło teatry miejskie zażydzenie ich przez p. Czarnowskiego.

Bez żydów nie można zestawić spektaklu...

Jeden z dzienników lwowskich pisze:

Teatr w Sosnowcu.

Teatr w Sosnowcu rozpocznie sezone w dniach najbliższych „Mazepą“ z Knake Zawadzkim w roli Wojewody. Następną sztuką będzie widowisko Jewreinowa „To, co najważniejsze“, trzecią z kolei Rittnera „W małym domku“ z najwspanialszą w Polsce odtwórczynią głównej roli kobiecej, Marją Dulembianką.

Z włóczęgi po świecie.

Kraj pereł.

W południowej części półwyspu należącego do Meksyku leży wśród piasków, nad zatoką małe miasteczko La Paz. Podanie mówi, że pierwsi do miejscowości tej przybyli Hiszpanie, nie znalazłszy tam nic jak ubogich

nagich Indjan,

mieli już zamiar odjechać, kiedy zauważyli, że krajowcy są w posiadaniu bardzo pięknych pereł, godnych królewskiej korony.

Odtąd wybrzeże pustynnej okolicy stało się obok wyspy Borneo i innych wysp oceanu Spokojnego, głównem miejscem połowu pereł.

Perły, wyławiane koło La Paz, nie są może tak foremne i nie mają olśniewającej białości, jaką się odznaczają

perły w Borneo,

są jednak barwy czarne, ciemno-popielate i złotawe w różnych odcieniach. Jedna z wielkich czarnych pereł, którą za czasów monarchji austrjackiej można było podziwiać w skarbcu Habsburgów, została znaleziona w rękach Indjanina z La Paz.

Poławianie pereł, którem trudnią się Indjanie, jest

prawdziwą loterją.

Częstokroć całoroczne oddanie się temu niebezpiecznemu zajęciu nie wystarczy na bardzo skromne wyżywienie się plackami z mąką i grochem, niekiedy zaś jeden połów zapewni człowiekowi do końca życia dobrobyt.

Wojna, która stworzyła tylu nowych bogaczy, podniosła również zamożność mieszkańców La Paz.

W ciągu 1919 i 1920 roku nastąpił istny

najazd handlarzy pereł

na miasteczko. Małe hoteliki były tak przepełnione, że ludzie spali na korytarzach, a ceny towaru wzrosły do niesłychanych wysokości.

Perły wysyłane były do Paryża i do Holandji gdzie

jubilerzy umieścili

je w przeróżnych misternie wyrobionych klejnotach, nabywanych w olbrzymich ilościach przez tych, którzy pozbawieni wszelkich skrupułów wykorzystali katastrofę wojny dla swych kieszeni.

Widocznie jednak rynek pereł został nasycony, od 2 lat bowiem znowu cisza zapanowała w La Paz, a mieszkańcy w utęsknieniu oczekują nadejścia lepszych czasów.

Oryginalne „pamiątki“ z Berlina.

Marka niemiecka nawet u samych Niemców w pogardzie.

Kupcy polscy przejazdem z Zachodu odwiedzający Berlin przywożą stamtąd najświeższe zastosowanie humoru nadszprewskiego pod postacią paczek waluty, oklejonej ozdobną opaską. Paczka z napisem „Pamiątka z Berlina“ zawiera sumę miljarda marek w rozmaitych banknotach, począwszy od wydanego przed kilku dniami stumiljonowego.

Paczki takie sprzedawane w sklepach galanteryjnych tamtejszych już z zarobkiem kupca są sprzedawane po niskiej cenie, ale w walucie obcej, nawet i w polskiej.

Ruch towarzystw.

ZARZĄD KOŁA ZWIĄZKU LUDOWO-NARODOWEGO W GRUDZIĄDZU. W czwartek, dnia 4. X. r. b. odbędzie się o godz. 8-mej wieczorem w Sekretarjacie, ul. Groblowa 36/38 wieczór dyskusyjny.

Jeden z członków wygłosi odczyt o podatkach.

Członków i sympatyków zaprasza (6712

ZARZĄD.

Zarząd Towarzystwa Kupców Samodzielnych w Grudziądzu zawiadamia swoich członków, że z powodów niezależnych od Towarzystwa zapowiedziane na dziś zebranie nie odbędzie się i takowe zostało odłożone do następnej środy dnia 10 bm. 7966)

— Dnia **15. 10. 1923**, o godz. 7 wieczorem odbędzie się w Bazarze **Nadzwyczajne Walne Zebranie** członków Inwalidzkiej Współdzielni. Program obrad jest: 1] Zagajenie. 2] Sprawa nadzw. przez Kitowskiego nieformalnie zwołanego zebrania dn. 25. 7 23. 3] Sprawa Kitowskiego w Inwalidzkiej Współdzielni oraz zwolninnie jego i wykluczenie poszczególnych członków. 4] Wolne głosy i wnioski. 5] Zakończenie.

Grudziądz, dnia 3. 10. 1923.

7959] Przewodniczący Rady Nadzorczej.

Sprawy kościelne.

Zmiany terytorjalne w parafjach pomorskich.

Obszar dworski Górne Targowisko, w parafji sampławskiej, rozparcelowany przez niemiecki Urząd Kolonizacyjny na **15 osad**, które dziś znajdują się w posiadaniu Polaków-katolików, został wyłączony z parafji sampławskiej i przyłączony do bliższej Lubawy na mocy uchwał korporacyj kościelnych obydwóch parafij i na życzenie osadników.

Do nowoutworzonej stacji duszpasterskiej w **Linji** (powiat wejherowski, dekanat mirakowski) przyłączono: z parafji Strzepcza miejscowości: **Linja, Niepoczołowice, Zakrzewo i Kobylas;** z parafji Sierakowice miejscowość **Potęgowo;** z parafji **Rozłazin** miejscowość **Kantrzyno.**

* * *

Zmiany na stanowiskach duszpasterskich

Ks. wikary **Wieczorek** pozostał na swem stanowisku przy kościele N. Marji Panny w Toruniu, nowowyświęcony ksiądz **Sosnowski** przeznaczony do tego kościoła został ustanowiony przy kościele św. Jakóba w Toruniu.

Modlitwa.

Oto wnoszą do błękitów dłonie
I przestrzenie pól naszych
Szlą cudną gorącą modlitwę...
Za królów co w szatach,
Chodzili nędzarzy
Za błaznów co żyli w koronie,
Za tchórzów co z lękiem
Chodzili na bitwę
I zostawali przy życiu.
Modlą się Tobie Królu
Nieb błękitnych
W promienistej tjarze
Za tych, którzy potępieni
Za cudze winy
W pogardzie i bólu
Szli Tobie w ofierze
I za tych, co złotych
Dosięgając szerytów
Stili się w pragnień
Nieziszczalnych żarze,
Z tych, którzy złotych mytów
Z dnia poprzedniego wybrać nie zdołali —
Za nich się modlę wszechmogący Królu.

Zg.

Z sali wykładowej.

Galilei vicisti!

Wielką naprawdę spełnia misje Tow. Czytelni dla Kobiet. Gromadząc i troszcząc się o swe członkinie, **kobiety po większej części już dorosłe,** dostarczając **czy to lektury, czy materjału do przemyślenia,** czy wreszcie **podając im** maleńką rozrywkę, estetyczną, — staje się **Tow. Czyt. dla Kobiet** placówką nader ważną, która powinna być otoczona gorącym poparciem społeczeństwa miejscowego.

Tow. prowadzone jest wzorowo, ma jednak poważne reformy organizacyjne przed sobą, które trzeba przeprowadzić jak najszybciej dla dobra pięknej pracy Czyt.

Przedewszystkiem koniecznym jest natychmiastowy podział tow. na dwa oddziały: dla młodzieży i dla kobiet starszych. —

Uzasadniać powyższej myśli, zdaje się, nie potrzebujemy, sama staje się ona wprost **nakazem** chwili, czego najlepszym dowodem są już w tym kierunku przedsięwzięte usiłowania.

Dalej posiedzenia dużo by zyskały, gdyby ożywić je w jakikolwiek sposób, zwłaszcza w proponowanym oddziale młodzieży rzecz ta stałaby się pierwszorzędnego znaczenia.

* * * *

Na ostatnim zebraniu Czyt. Kobiet między pomiejszemi występami wokalno-muzycznymi miał miejsce odczyt znanej na terenie wielkopolskim działaczki p. **Z. Rzepeckiej.**

Mówiła o rzeczach, które zwyczajnie znużą po kilku minutach słuchacza, a jednak tym razem dzięki bardzo korzystnym warunkom głosowym zdołała prelegentka zatrzymać uwagę obecnych przez czas dłuższy — co więcej! — to co mówiła, zostało najzupełniej przez obecnych zrozumiane. —

Wśród potrzaskanych kolumn i granitowych posągów, wśród murów Coloseum cesarzy rzymskich, na tle gigantycznych świątyń i pałaców odbył się **kongres kobiet katolickich w Rzymie.**

Niezapomniane wrażenie pozostawił w duszach uczestników moment wspólnej Komunji św. na arenie cyrku Cezarów.

Galilei vicisti! — Chciałoby się wtenczas zawołać — mówiła p. **Rzepecka** — krew męczenników przemieniła się w prawdziwą mannę dla dusz błądzących po bezdrożach dzisiejszego życia.

Pierwsza procesja na ulicach Rzymu od jakichś kilkunastu lat. Rząd włoski ustąpił przed naleganiami przedstawicielek tylu krajów europejskich i zezwolił na publiczną procesję.

Przy impulsywności natury Włochów można sobie wyobrazić jak wyglądała procesja. —

Kongres kobiet powziął szereg cennych wytycznych na przyszłość.

Po poważnej dyskusji, w której poruszano kwestje propagandy wiary, moralności i w. in., ustalono zakres dalszej pracy.

Ojciec św. zainteresował się serdecznie zeszłorocznym kongresem kobiet kat. czego dowodem jest specjalna długa

Handel Zagraniczny Polski w r. 1923

Miesiące	Waga w tysiącach tonn		Wartość w miljardach mkp.		w miljon. frank. złotych		Na 100 franków przywozu pokryto wywozem
	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	Przywóz	Wywóz	
Styczeń	220,5	1,368,6	483,6	49,5	99.4	71,8	72,3
Luty	260,7	1,469,2	655,6	759,5	81,5	94.4	115,8
Marzec	300,4	2,151,2	812,3	1 184 5	98,2	143,2	145,8
Kwiecień	285,0	1,335,0	866,4	937,7	100,5	108,8	108,2
Maj	251,5	1,464,3	957,2	894 9	101,3	94,7	93,5
Czerwiec	290,7	1,632,6	1,531,2	1,552,9	92,0	93,3	101,4
			5,306,3	6 679,0	572,9	606,2	637,0

Koło Tow. Nauczycieli Szkół Srednich i Wyższych.

Sekcja Kursów Dokształcających w Grudziądzu urządza pięciomiesięczne kursy wieczorne, których celem jest uzupełnienie braków w dokładnej znajomości języka polskiego tak w słowie jak w piśmie oraz bliższe poznanie ojczystych dziejów i rodzimego piśmiennictwa jakoteż geografji własnego kraju i jego urządzeń.

Zależnie od stopnia wykształcenia zgłaszających się kandydatów nastąpi otwarcie 2 kursów.

Kurs niższy

obejmuje naukę poprawnego pisania i gramatyki polskiej, elementarną znajomość dziejów ojczystych i geografji rodzinnego kraju;

Kurs wyższy

zaś obejmuje dokładniejsze poznanie gramatyki polskiej znajomość stylistyki i piśmiennictwa polskiego. dalej dziejów ojczystych w połączeniu z Polską współczesną i geografją Polski historycznej. Do powyższych kursów jest więc potrzebne pewne przygotowanie.

Naukę na kursach obejmują siły nauczycielskie miejscowych szkół średnich.

Nauka na kursach odbywać się będzie

3 razy w tygodniu

od godziny 7 do 9 wieczorem w gimnazjum matematyczno-przyrodniczem (ul. Sienkiewicza 21).

Systematyczna nauka rozpocznie się dnia 15 października br. o godz. 7 wieczorem, w lokalu, który się poda kandydatom do wiadomości przy zapisie.

Opłata miesięczna za naukę wynosi 3 złp., wpisowe 1 złp.

Równocześnie podaje się do wiadomości interesowanych, że każdy z kandydatów, zgłaszających się na kurs, będzie zobowiązany złożyć

piśmienną deklarację,

iż na ten kurs pięciomiesięczny uczęszczać będzie do końca i wyznaczoną opłatę uiści. Taka deklaracja traci swe znaczenie w razie choroby kandydata, stwierdzonej przez lekarza, lub przeniesienia do innej miejscowości.

W. Grudziądzu, dnia 1 października, 1923.

Prezydjum Koła T. N. S. W. w Grudziądzu.

X. Rozkwitalski, preezs. Dr. J. Zwierzański. sekretarz.

Sekcja kursów dokształcających:

Prof. Pisarzewska, Prof. Piwowarczyk.

konferencja z członkami kongresu po ukończeniu programowych obrad.

Jednem słowem odczyt p. Rzepeckiej — jak z jednej strony bardzo pięknie został wygłoszony, — tak znowu z drugiej strony całe audytorjum odczuło i zrozumiało intencje prelegentki.

Takich wykładów, wypowiedzianych śmiało, zdecydowanie, poruszających kwestję dzisiejszej moralności, więcej, — a znów zdrowszy prąd wionie ponad dzisiejszym światem.

Wiadomości bieżące.

Kalendarz: Czwartek Franc. Serafickiego. Wschód słoń. 6.6 zachód 5.31 Wschód księżyca 11 50 zachód 2.33

Nowa placówka naukowa w Polsce.

Ministerstwo wojny przystępuje niebawem do budowy gmachu dla instytutu wojskowo-geograficznego z zakładami graficznemi dla drukowania map.

Magistrat m. Warszawy wyraził zgodę. aby instytutowi przyznano teren na polu Mokotowskiem.

Ordery jugosłowiańskie dla oficerówpolsk.

Ministerstwo Spraw Wojskowych otrzymało za pośrednictwem poselstwa jugosłowiańskiego **złote i srebrne medale** za waleczność dla oficerów i żołnierzy armji polskiej, którzy się najbardziej odznaczyli w walkach o całość Rzeczypospolitej.

Taryfa kolejowa . . . w złotych polskich.

Projektowane jest oparcie taryfy przewozowej zarówno osobowej jak i towarowej na stałym mierniku złotym.

Pozwoli na to postawienie w przyszłości eksploatacji i gospodarki kolejowej na racjonalnej stopie, a zarazem oszczędzi wydatków na druk wciąż nowych tablic taryfowych. Prace przygotowawcze do reformy tej są już rozpoczęte.

Emigracja robotników polskich do Szwecji i Norwegji utrudniona.

Ze względu na panujące w Szwecji i Norwegji bezrobocie, uzyskanie wizy dla robotnika na wyjazd do tych krajów jest nader utrudnione.

Wizę można otrzymać tylko w tym wypadku, o ile krewny, tam zamieszkały lub pracodawca zaręczy. że starający się o wizę otrzyma na miejscu pracę..

O zbiór dla Muzeum Wojskowego.

Minister Spraw Wojskowych gen. Szeptycki wychodząc z założenia. że chorągwie i sztandary wojskowe, dawne i obecnie nieużywane, nie stanowią własności bezwzględnej pułków. lecz są depozytami przekazywanemi im przez Naród, wydał polecenie, aby te znaki wraz z szczegółowym opisem wręczenia, przekazać do Muzeum Wojska.

Rozporządzenie to dotyczy również obcych sztandarów zdobytych, jako trofeów całego wojska.

Wspaniały dar arystokraty polskiego.

Zamek w Brzeżanach przechodzi na własność rządu polskiego.

Właściciel Brzeżan, Jakób hr. Potocki. darował **rządowi polskiemu na własność historyczny zamek brzeżański** wraz z kaplicą, parkiem i pasem sąsiedniego gruntu.

Rząd polski zamierza umieścić w zamku państwowe seminarjum nauczycielskie, a także niektóre szkoły zawodowe.

—** **Teatr Miejski.** Dziś w środę popoł. o godz. 6 przedstawienie dla młodzieży szkolnej. Odegraną zostanie przewyborna komedja polska p. t. „Pan Poseł" Fijałkowskiego. Ceny miejsc od 10—20 tys. mk.

—** **Wieczorek na odbudowę Teatru.** Dziś w hotelu pod „Złotym Lwem" odbędzie się zabawa na rzecz budowy Teatru z nadzwyczaj urozmaiconym programem. —

Koncert i zabawa budzą ogromne zainteresowanie.

—** W piątek wieczorem odbędzie się koncert na odbudowę tetru. Prócz wybitnych sił ze społeczeństwa, bierze udział wzmocniona orkiestra Urzędników Izby Skarbowej oraz komunalnych, jako też i artyści teatru miejskiego. Po przedstawieniu raut. Bilety wcześniej do nabycia u p. Wawarzyniaka.

W przygotowaniu „Pan Damazy", komedja Blizińskiego oraz „Za oceaiem" wodewil Zapperta.

Dyrekcja teatru uprasza tutejsze obywatelstwo o dalsze ofiary w formie rekwizytów, jak szabli, karabinów, talerzy, kieliszków etc.

—** **KONCERT „CZERWONEGO KRZYŻA".** W czwartek dn. 4 bm . odbędzie się w sali Hotelu Warszawskiego wielki raut-koncert, zorganizowany staraniem Czerwonego Krzyża na rzecz Japonji.

W koncercie biorą udział p. Pollheimowa, uczenica konserw. w Paryżu, p. Łotyszowa, śpiew p. Zacharkiewiczówna śpiew p. Dyszkiewicz.

Początek koncertu o godz. 9. Osobne zaproszenia nie będą rozsyłane.

—** **Popisy tenora** w Wielkopolancę ściągają doborową publiczność. —

Orkiestra smyczkowa wykonuje program klasyczny i lżejszy repertuar. budząc coraz większe zainteresowanie i ogólny aplauz. —

—** **Poświęcenie miejskiej kuchni ludowej** odbyło się dzisiaj w środę o godz. 10 przed poł. Poświęcenia dokonał ks. prob. Dembek, zaznaczając przedtem w krótkich pięknych słowach ważność tej szczytnej misji, jaką jest pomoc dla najbiedniejszych.

W akcie poświęcenia uczestniczyli przedstawiciele miasta z p. wiceprezydentem Krobskim i sen. Szychowskim na czele, oraz przedstawiciele prasy.

—** **SYNOWIE IZRAELA USZCZĘŚLIWIAJĄ NASZE MIASTO.** Grupka synów Izraela z Gdańska, składająca się z 6 osób przybyła do Grudziądza w celu im tylko wiadomym oficjalnie niby na.. studja(?!) uniwersyteckie(!) Żydowiny owe, wynajęły sobie lokal gdzieś na ulicy Sobieskiego i zaczęły się ponoć uczyć. Nauka to musiała być szczególna, kiedy policja nakryła tych „jerozolimskich arabów" i rozpędziła na wszystkie strony świata.

W jakim celu uszczęśliwiają nas ci przybysze, którzy wszędzie poza plecami naszemi za granicą jadem nienawiści plują na polskie społeczeństwo a przyjeżdżają tu się uczyć(?) na studja (sic), bo w Polsce taniej(!!)

Pchają się na Pomorze pejsate brodate i inne Machabeusze,

Wszędzie im dobrze ale w Polsce najlepiej!

Najgorzej na tem wyjdzie nasze społeczeństwo, Wiec baczność!

—** **NIEOMAL CUDOWNE ZNIKNIĘCIE PAPIEROSÓW** Nasze miasto przeżywa kryzys tytoniowy. Jak za skinięciem czarodziejskiej drożyźnianej różdżki gdzieś się ulotnił tytoń i papierosy, tak że nałogowy palacz ssać musi z wielkiej namiętności swój własny palec

Kiedyż nareszcie, mizerny obywatelu. zorganizujesz zwarty front antydrożyźniany i przestaniesz narkotyzować się dymem tytoniowym?

—** **SKŁADKI NA ODBUDOWĘ TEATRU PRZEZ BANKI.** Pieniądze na odbudowę teatru wpłacać można również przez banki miejscowe. Niestety, pomimo już i tak daleko idących udogodnień jakoś tych pieniędzy mało. Naprawdę, jakoś trudno się już upominać o składki na cel drogi każdemu grudziądzkiemu obywatelowi, jakim jest odbudowa teatru. Jeśli ktoś dotąd nie złożył — cóż bowiem mamy sądzić o takim obywatelu?

Poniżej podajemy garstkę osób. które złożyły składki przez Bank Kredytowy:

Bank Kredytowy Oddział w Grudziądzu 1 000 000 mk. B. Brzosko 500 000, H. Wyzner 100 000, M. Czernecka 100 000, I. Łękowski 100 000, S. Rouba 50 000, W. Walewski 40 000, R. Piasecka 50 000, K. Wajdak 300 000. S. Kamiński 200 000. Z. Wilman 200 000, W. Śpiechowicz 250 000. O. Walker 100 000 mk. Razem 2 990 000 mk.

—** **ECHA POŻARU TEATRU.** Stróż nocny teatralny p. Witkowski, prosi nas o zaznaczenie. iż niesłuszne i wysoce go krzywdzące są pogłoski, jakoby nie spełniał on należycie powierzonej mu funkcji pilnowania teatru. Pan Witkowski pamiętnej nocy obchodził jak zwykle zabudowania teatralne i pierwszy usłyszał podejrzane szmery wewnątrz gmachu a nie widząc jeszcze dymu ani płomieni, sądził zrazu, że w sali teatru znajdują się złodzieje.

Natychmiast jednak zaczął budzić gospodarza p. Antkowskiego i jego służącą. krzycząc zrazu „złodzieje", a potem „pali się".

—** **Upiększenie miasta** postąpi naprzód. jeśli wzdłuż nowego muru, wystawionego przez p. Wittiga. a łączącego ul. Dworcową z Tuszewską Groblą przeprowadzi się dobrze usypaną jezdnię, oraz drogę dla pieszych, obsadzoną drzewami alejowemi. Wogóle wyglądem tej całej przed dworcem przestrzeni musiałby się zająć zarząd miasta.

—** **Planty przed więzieniem karnem** proszą o lepszą pielegnację, gdyż zabrudzone i zachwaszczone szpecą tylko najruchliwszą część ulicy. Dziwi nas nie mało, że znany ze swej ruchliwości insp. ogrodów p. Wodwud nie reaguje zupełnie na nieszczególny wygląd tych skwerów. Czyżby plantacje te podlegały zarządowi więzienia karnego?

—** **Mieszkańcy Tuszewskiej Grobli** żalą się, że od jakiegoś czasu nie funkcjonują dwie lampy elektr. i to koło Bazaru oraz przy ul. Królewskiej.

Szybkie usunięcie zła jest wskazane. gdyż zbyt często w ciemnościach nocy natrafia się na ludzi, zaczepiających w ordynarny sposób przechodniów.

—** **Budowanie nowych domów** w Grudziądzu harmonizujących z istniejącymi kamienicami. utrwala dobry wygląd miasta, natomiast wszelakie różnokolorowe, pstrokate smarowania murów w celach reklamowych, lub wywieszanie w podobnych kolorach godeł kupieckich razi tylko oko widza.

W Grudziądzu kolor żółty czy oliwkowo-pomarańczowy w dalszych odcieniach bardziej rażących, **święci dziś wszechwładnie tryumfy. gdyż za tramwajem o podobnym wyglądzie,** pojawiają się napisy firmowe, a nawet lakierują na żółto przednie fasady domów.

Czy nie zalecałoby się. by Urząd budownictwa zastąpił c. k. austrjacką farbę trafik kolorem idącym w parze z zewnetrzną szatą domostwa i całej ulicy?

—** **POWIADAJĄ,** że w śpiewie zamknięta jest dusza narodu, cały czar i poezja kraju rodzinnego. Dlatego z radością wita społeczeństwo wszelkie zabiegi w celu **pielęgnowania tego skarbu. U nas, w Grudziądzu. jakkolwiek istnieją kilka tow. śpiewaczych,** (powinno ich być znacznie więcej) to jednak kultura wokalna dzięki takim Tow. jak „Moniuszko" czy „Lutnia" wzmaga się znacznie.

Przy tej sposobności zaznaczamy, że Tow. Moniuszko na czwartek dn. 4 bm. o godz 8 wiecz. zwołuje do lokalu p. Czaplickiego przy ul. Chełmińskiej zebranie.

—** ECHA **ZEBRANIA KOMITETU DO WALKI Z DROŻYZNĄ.** Otrzymujemy następujące pismo: Sekcja kolonjalna Komitetu obywatelskiego do walki z drożyzną uchwaliła na ostatniem swem posiedzeniu jednogłośnie zwrócić się do prasy z prośbą o sprostowanie sprawozdania z plenarnego zebrania „Komitetu do walki z drożyzną", o ile dotyczyło one tejże sekcji. (Nr. Głos, Pom. 175).

Sekcja stwierdza,, że wiadomość jakoby kolonjaliści kalkulowali z 50% brutto zysku, a zapłacili 30% bankowego kredytu, może polegać tylko na nieporozumieniu-, nie odpowiada to bowiem absolutnie rzeczywistości i nigdy tego w tej formie referent sekcji i przedstawiciel konsumentów p. Mosur nie twierdził. Inaczej byłby komitet na pewno tego cennika nie akceptował jednogłośnie jak to się stało, Sekcja stwierdza na podstawie bardzo sumiennego badania odnośnych dokumentów i zapoznania się z całokształtem kalkulacji branży kolonjalnej. że gałąź ta z bardzo małymi wyjątkami towarów wysoko wartościowych, kalkuluje od 15—20% brutto, co po potrąceniu ciężarów i kosztów handlowych, wynosi zaledwie 3—5% zarobku netto, a nie jak mylnie podano 50%. Co do wzmiankowanych 30% bankowego kredytu, to jest to również tylko fragment obszernego referatu p. Mosura, który mówiąc o oprocentowaniu kapitału stwierdził, że **na pewien okres czasu,** który potrzebny jest do obrotu towaru, stwierdzono napięcie kredytowe do 30%, nie zaś jak to w ówczesnym sprawozdaniu wyrozumieć było można, jakoby kupiec każdorazowo miał płacić bankom 30%. gdyż takiego obciążenia żadna kalkulacja by nie zniosła. Celem uniknięcia nieporozumień, podajemy powyższe do publicznej wiadomości

Komitet Obywatelski do Walki z Drożyzną.

Sekcja kolonjalna,

Referenci: (—) Mosur, Nowak, przed. konsumentów. Myśliński, przeds. „Zgody". Marchlewski, Podwójski, przed. organizacji kupieckiej Zw. Tow. Kupieckich na Pomorzu.

—** **MIEJSKA SZKOŁA GOSPODARSTWA DOMOWEGO W GRUDZIĄDZU** otwiera dla dziewcząt pierwszą klasę przemysłową szycia i kroju ze szczególnem uwzględnieniem nauki bieliźniarstwa. Do klasy tej mogą się zgłaszać uczenice z ukończonym 14 rokiem życia, tudzież z ukończoną szkołą powszechną. Wpisy przyjmuje i udziela bliższych informacyj kierowniczka szkoły gospodarczej przy ulicy Trynkowej nr. 19, II. piętro — codziennie do końca października 1923 między godziną 10 rano a 1-szą w południe

—** **Z ROZPORZĄDZEŃ POCZTOWYCH.** Z dniem 1. października br. wprowadza się w obrocie wewnętrznym na całym obszarze Rzeczypospolitej obowiązek posługiwania się przez publiczność przy wpłacie przekazów pocztowych polskimi blankietami, wydanymi przez Ministerstwo Poczt i Telegrafów.

Przy tej sposobności uprasza się również sfery handlowe do posługiwania się we własnym interesie przy nadawaniu większej ilości przekazów, książką nadawczą dla szybkiego i systematycznego załatwienia stron przy okienku

—** **W POSZUKIWANIU KAPITAŁU POLSKIEGO.** W Górznie pow. Brodnica niezbędnem jest — jak nam donoszą z tej miejscowości — założenie nowego przedsiębiorstwa, a mianowicie **tartaku parowego.** O koncesję ubiegają się wprawdzie kapitaliści obcego wyznania i narodowości, ale ludność miejscowa i okoliczna wolałaby widzieć w tem nowem przedsiębiorstwie kapitał czysto polski.

W pobliżu są także podobno ogromne obszary lasów państwowych i plac do wys tawienia.

—** **PODROŻENIE ŚRODKÓW KOMUNIKACJI,** Coraz bardziej tramwaj staje się lukratywnym środkiem komunikacji. Nie spełnia on już tej popularnej misji przenoszenia zwykłego przechodnia z miejsca na miejsce a przejechanie się tramwajem zaczyna być takim zbytkiem, jak jazda samochodem.

Inaczej kurs tramwaju kosztuje już 5 000 mk. nocnego 10 000, a z bagażem dochodzi do 50 000 mk.

Jeszcze jedna podwyżka a tramwaje staną się środkiem komunikacyjnym dla warstw finansowo uprzywilejowanych niedostępnym. Przyzwyczajaj sę obywatelu do pielgrzymstwa.!!

—** **POGŁOSKI O ZMIANACH W M. S. WOJSK.** W sferach zbliżonych do M. S. Wojsk. krąży pogłoska,, jakoby rząd zamierzał zaproponować stanowisko inspektorów armji generałowi broni J. Hallerowi i gen. dyw. Sosnkowskiemu.

—** **KANDYDAT NA WICEMINISTRA Handlu i Przemysłu.** Jak donoszą z Warszawy na stanowisko wiceministra Handlu i Przemysłu wysunięto na plan pierwszy kandydaturę dyrektora likwidującego się dep. śląskėgo p. Kiedronia.

Z Pomorza.

—** **LASKOWICE. (Zjazd kolejowców.)** W ubiegłą niedzielę odbył się w Laskowicach Zjazd przedstawicieli **Kół Polskiego Związku Okręgowego** na D. K. P. Gdańsk.

Na zjeździe, na którym znajdowało się 32 przedstawicieli P. Zw. Kolejowców, poruszono szereg kwestji, związanych ściśle z chwilą bieżącą.

Przedewszystkiem prezes Głównego Zarządu P. Z. K. p. Berger zdał sprawę z prac, jakie prowadzi się w zarządzie. Na plan pierwszy wysuwa się kwestja starań o poprawę bytu pracowników kolejowych.

Była mowa w referacie p. Bergera i o strejku proklamowanym przez C. K. K. i wreszcie o znaczeniu jednomyślności zwłaszcza tu na zachodnich kresach Rzeczypospolitej. —

W nadzwyczaj żywej dyskusji poruszoną kwestję strejku lekarzy kolejowych, który swem nieobywatelskiem postępowaniem naraża na poważne niebezpieczeństwo kolejarzy i ich rodziny.

Ogółem, Zjazd Zarządu Okręgowego w Laskowicach, przyczynił się do jasnego postawienia wielu spraw i kwestji spornych — a których niewyświetlenie uczyniłoby szkodę i pracownikom i państwu.

—** **TORUŃ. (20-ta rocznica istnienia „Lutni").** Z okazji 20-tej rocznicy tow. śpiew. „Lutnia" w niedzielę dnia **7 bm.** w wielkiej sali Dworu Artusa odbędzie się wielki koncert ze współudziałem tow. „Halki,' z Podgórza. Program bardzo urozmaicony przewiduje odśpiewanie tylko swojskich pieśni. Koncert ten budzi w mieście wielkie zainteresowanie.

—** **STAROGARD. (Jeszcze w sprawie ks. proboszcza Hackerta.)** W sprawie ks. prob. Hackerta umieściliśmy już swego czasu wyjaśnienie, zaznaczając, iż jest Niemcem. Obecnie starosta pow. starogardzkiego nadsyła nam pismo, z którego wynika, iż ks. prob. Hackert otrzymał ze Starostwa jedynie orzeczenie, iż na mocy traktatu nie przysługuje mu prawo obywatelstwa polskiego.

Orzeczenie to wydane zostało jedynie z obowiązków służbowych, a nie wskutek nieporozumień osobistych.

Pismo wyraża w końcu ubolewanie, iż znaleźli się Polacy, urządzający wiece w obronie Niemca, krytykując przy tem legalne orzeczenie władz polskich.
państwowych a plac do yrżawienia.

Z całej Polski.

—** WARSZAWA. (Złodzieje w pałacu hr. **Zamojskich**). W tych dniach złodzieje zakradli się do pałacu Adama hr. Zamojskiego, gdzie dokonali kradzieży srebra stołowego ogólnej wartości $1^{1}/_{2}$ miljarda mk. Skradziony serwis na 24 osoby ważył około 4 centnarów i schowany był w wielkiej jadalni w 9 szufladach starego kredensu. Złodzieje, którzy korzystając z nieobecności właściciela dokonali tak wielkiej kradzieży obeznani byli dokładnie z pałacem.

—** **TARNOPOL. (Dynamit na torze kolejowym).** Na linji kolejowej, między Białą a Tarnopolem dozorca drogowy Łukasz Szmigielski, za wiaduktem między 171 a 172 klm. wstrzymał w biegu pociąg osobowy nr. 15 idący do Tarnopola. Przyczyną zatrzymania było znalezienie miedzy odstępami szyn naboju wybuchowego dynamitowego. Pod spodem w naboju tkwił zapalnik połączony rurką lontową zapalnika z drugim zapalnikiem, umieszczonym na powierzchni szyny. Stwierdzono, że nabój ten najechał już pociąg Nr. 16 idący z Tarnopola do Lwowa i tylko dzięki nieumiejętnemu podłożeniu ładunku wybuchowego nie doszło do katastrofy.

—** **GRÓDEK JAGIELLOŃSKI.** (Rozszarpani przez nabój armatni). W okolicy Gródka Jagiellońskiego odbywały się w tych dniach ćwiczenia artylerji. Na polach wsi Powitno dwaj chłopcy, Stefan Żelizny i Iwan Pińczuk znaleźli wystrzelony nabój armatni. Pinczuk uderzył sekierą w nabój, który eksplodował i rozszarpał prawie w strzępy Pinczuka, Żeliznego i gospodarza Jana Janowskiego.

Wieczorne kursy dokształcające w Grudziądzu.

Poznajmy język ojczysty. — Ziemia pomorska otoczona morzem niemczyzny. — Pomorzanie! Szukajmy siły w zdroju ojczystego języka.

Grudziądz, 3 października.

Miejscowe Koło Towarz. Naucz. Szkół Średnich i Wyższych (T. N., S. W.), na czele którego stoi ks. **Rozkwitalski**, prefekt gimnazjum klasycznego, ogłosiło w tych dniach że urządza pięciomiesięczny kurs dokształcający w zakresie pogłębienia znajomości języka polskiego i rzeczy polskich, donosząc zarazem. że naukę na kursie, który dzieli się na niższy i wyższy. — obejmą siły nauczycielskie miejscowych szkół średnich.

Wiadomość ta napełniła nas niekłamaną radością, bo, znając stosunki w naszem mieście musimy stwierdzić, że w dziedzinie dokładnej znajomości naszego

ojczystego języka

posiadamy jeszcze bardzo a bardzo wielkie braki. Oczywiście nie chcemy z tego tytułu robić zarzutu tym, którzy nie mogli w dawnych czasach nabyć tej znajomości, gdyż nie mieli do tego sposobności, -chcemy atoli zwrócić uwagę interesowanych na obecną możliwość zaznajomienia się z językiem polskim, do czego z natury rzeczy jest obowiązany każdy Polak, w szczególności zaś ci, którzy pracują po biurach państwowych i prywatnych.

Jednym z widomych znaków prawdziwej polskości jest **język polski,** który jako skarb narodowy należy pielęgnować, znać i szanować.

Nie mniej ważną jest także znajomość

historji ojczystej,

ojczystego kraju i wogóle kultury polskiej **która** nas Polaków wyodrębnia w rodzinie narodów cywilizowanych jako osobną jednostkę samodzielną, która do ogólnego skarbca cywilizacji ludzkiej dołącza również rezultaty własnych wysiłków duchowych.

Otóż poznanie naszych rodzimych płodów ducha, naszych indywidualnych idei rodzimych, snujących się przez nasze dzieje ojczyste i księgi naszych mistrzów słowa jakoby złota przędza, jest obowiązkiem nas **wszystkich** — a jest także rzeczą naszego **honoru narodowego.**

Położenie geograficzne naszego Pomorza stawia nadto do nas specjalne żądania.

Mieszkamy z woli losu na ziemi, otoczonej z obu stron

morzem niemczyzny,

— a i wśród nas samych wdarli sie Niemcy, pchani tu od wieczną swą dewizą ekspanzyjną **„Drang nach Osten".** — Ziemia nasza pomorska jest dalej **nieocenioną wartością dla całej Rzeczypospolitej,** łączy ją bowiem bezpośrednio z Bałtykiem, który, jak wiadomo, daje **naszemu Państwu** otwartą drogę na szeroki świat.

Gdy taki jest stan rzeczy, Pomorze nasze musi być przepojone **świadomością narodową,** musi być zwartym świadomym swego posłannictwt, **jednolitym**

granitem polskości,

o który rozbiją się fale germańskiego morza.

By zaś Pomorze stało się takim granitem, a nim stać się musi, jeśli chcemy, żeby nasza Rzeczpospolita **była** silną, niezależną i miała znaczenie w świecie na terenie międzynarodowej polityki, musimy wszyscy, my **Pomorzanie** szukać w zdroju ojczystej kultury **tej niespożytej** siły odporu, wspólnota bowiem naszej religji, języka, zwyczajów, obyczajów, literatury, sztuki, nauki — jednem słowem kultury narodowej — **wytworzy z nas ten jednolity — silny granit, którego nikt złamać nie potrafi.**

Zatem spieszmy się do dokładnego poznania naszej rodzimej kultury, ku czemu dają nam sposobność, — a poznawszy ją — przekonamy się także, że słuszne są słowa poety:

Cudze chwalicie, Swego nie znacie, Sami nie wiecie, Co posiadacie.

J. A.

Rozporządzenie rządu niemieckiego z roku 1919, na mocy którego zabroniony był wwóz waluty sowieckiej do Niemiec. w najbliższym czasie będzie cofnięte.

*

Pogłoski o rozwiązaniu parlamentu jugosłowiańskiego nie odpowiadają rzeczywistości.

*

Premjerowie Francji i Anglji osiągnęli porozumienie w sprawie gwarancji odnośnie spłat reparacyjnych niemieckich.

*

W Rosji utworzył się tajny związek większych kupców, mający na celu obronę swych interesów.

*

Stosownie do protokółu Traktatu pokojowego w Lozannie wojska francuskie przekazały rządowi tureckiemu twierdzę Seid-Ul-Bahr, znajdującą się na końcu półwyspu Gallipoli.

*

„Secolo" podaje, że rząd włoski poczynił Jugosławji następującą propozycję rozwiązania sprawy Rjeki: Włochy mają otrzymać wąski pas na wybrzeżu morskim i miasto Rjekę. **Jugosławja otrzymuje cały Hinterland oraz prawo użytkowania portu.**

*

Sprawy społeczno-gospodarcze.

Udogodnienia w wpłacaniu podatku majątkowego.

Celem łatwiejszego i szybszego wpłacania podatku majątkowego **ustalono sposób wpłacania przez P. K. O.** na specjalne konto Centralnej Kasy Państwowej pod nr. 9000.

Na specjalnych blankietach P. K. O. należy przedewszystkiem dokładnie **wypełnić** i **uwzględnić** nast. kategorje pod. majątkowego:

1) **od posiadłości gruntowych,**
2) **od przedsiębiorstw przemysłowych i handl.,**
3) **od wszystkich innych kategorji majątku, co wpisywać należy do odnośnej rubryki wyraźnie właściwą kategorię podatku majątkowego.**

Handel czesko-rosyjski.

Zamówienia, które przedstawicielstwo handlowe „sowietów" w Pradze dokonało na rynku czesko-słowackim, dotyczą głównie wyrobów metalowych.

Firma „Continental" wysłała w czerwcu do Rosji rury za **30 170 koron.**

Zamówienia, poczynione przez przedstawicielstwo handlowe sowieckie w ciągu trzech miesięcy, przedstawiają wartość **329 783 koron czeskich.** W tym samym czasie sprzedano Czecho-Słowacji nieznaczną ilość końskiego włosia i **3803 kilogramy rogów i kopyt.**

Przemysł czecho-słowacki.

Czecho-słowacki przemysł żelazny i stalowy, dzięki okupacji Ruhry, jest stale pod znakiem dobrej konjunktury w przeciwieństwie do 1922 roku, kiedy przemysł ten przechodził ciężki kryzys. Zwłaszcza żelazo walcowane cieszy się wielkim popytem dla potrzeb wewnętrznych i na wywóz do Niemiec.

Również w pomyślnych warunkach jest obecnie czechosłowacki przemysł metalowy, dzięki **ożywionemu** zbytowi wyrobów na Bałkanach dla budowy **okrętów.**

Ze stosunków handlowych Łotwy.

Eksport Łotwy w pierwszym kwartale bież. roku wynosi sumę 27,601.000 łatów, import 37,134,000 łatów pasywa zatem wynoszą 9 i pół miljona łatów. Litwa zajmuje dziesiąte miejsce w eksporce Łotwy.

Konferencja celna.

W związku z mającą się odbyć w **początkach** października br. bałtycką konferencją w Rydze w sprawach celnych, rząd polski przesłał rządowi łotewskiemu zawiadomienie, że zgadza się na wzięcie w tej konferencji udziału. Informują nas, że Polska i Estonja już wyznaczyły kandydatów na tę konferencję.

INFORMACJE

gospodarczo-handlowe.

W Warszawie wyświetlany jest film, ilustrujący „III. Targi Wschodnie". Film ten w krótkim czasie rozejdzie się po prowincji.

* * *

Ministerstwo Skarbu uregulowało ostatnio przepisy celne, stosowane do statków polskiej marynarki wojennej.

* * *

Opłata akcyzowa od drożdży prasowanych produkcji krajowej została podwyższona z 5.000 na 20.000, a drożdży zagranicznych z 6000 na 24.0000.

* * *

W przemyśle górniczym trwa na tle ekonomicznem coraz niebezpieczniejsze zaognienie. Min. Pracy wysłało delegata p. Ulanowskiego celem zbadania stosunków na miejscu.

* * *

Z dniem 1 bm. został podwyższony podatek od zapałek i to z 120 marek na 600 marek od pudełka, zawierającego do 60 zapałek.

Przemysł zagraniczny.

Przemysł naftowy we Francji.

W dążeniach do stworzenia własnego naftowego przemysłu we Francji, ministerjalna sekcja geologiczna wypracowała program prac celem systematycznego przeprowadzenia

próbnych wierceń

na terenie Francji, w dep. płd. Pireneiskim, w prowincji Gars, Gard i Herauth.

Nadto wyjechać ma specjalna komisja naukowa na Madagaskar, celem zbadania tamtejszych terenów i ewentualnego rozpoczęcia na nich wierceń za ropą.

Francuskie izby rządowe zamierzają przez podjęcie wierceń za ropą

uniezależnić rynek krajowy

od eksportu produktów naftowych z zagranicy który pokrywa w czasie pokoju **90**, a podczas wojny **95 proc.** zapotrzebowania kraju, wynoszącego około **80.000 cystern rocznie.**

Sowiecko-duńskie handlowe stosunki

Moskiewskie „Izwiestia" zamieszczają **wywiad** z przybyłym do Moskwy prezesem delegacji duńskiej Schou, oraz wyjeżdżającym do Kopenhagi prezesem delegacji rosyjskiej Heinem.

Obaj podkreślają pomyślne widoki realizacji niedawno zawartego traktatu handlowego.

Rosja ma zamiar eksportować do Danji makuchy, zboże, masło, jaja, i produkty rolne.

Z Danji sprowadzane ma być bydło zarodowe, instalacje mleczarskie i t. p., handel wymienny ułatwiony ma być przez wyzyskanie floty handlowej duńskiej.

Rosja liczy także na przemysłowy kapitał duński i na udział duńczyków w przedsiębiorstwach rosyjskich i w operacjach tranzytowych.

Drukarnia Pomorska Tow. Akc. Grudziądz.
Redaktor odpowiedzialny L. Sobociński

Za okazane nam wyrazy najgłębszego współczucia przy pogrzebie mego męża i ojca naszego

ś. p. Antoniego Cichockiego

składam zacnemu księdzu dobrodziejowi Kurlandowi, urzędnikom Magistratu oraz Kat. Tow. Robotn. i wszystkim krewnym i znajomym najserdeczniejsze

Bóg zapłać!

Grudziądz, dn. 3. X. 1923 r.

Familja Cichockich.

Za tak liczne nadesłanie nam kwiatów i życzeń w dzień ślubu naszego, składamy wszystkim znajomym serdeczne |7967

Bóg zapłać!

Alojzy i Helena z Teczerów Poznańscy

Grudziądz. Chełmża.

Baczność Baczność

Bracia Strzelcy!!!

Nadzwyczajne Walne zebranie Bractwa Strzeleckiego w Grudziądzu, zwołane na dzień 5 października, godz. 8 wiecz. w Strzelnicy odbędzie się. z powodu odbyć się mającego w tym dniu koncertu na rzecz odbudowy Teatru miejskiego, dopiero w poniedziałek, dn. 8 października o god. 8-ej wiecz. w Strzelnicy

Zato wzywa się brać strzelecką w dniu 5 października do obowiązkowego wzięcia udziału w koncercie na rzecz Teatru miejskiego i to w stroju strzeleckim

ZARZĄD.

Od 2 do 13 października 1923

Wystawa i sprzedaż przedmiotów starożytnych

R. Fruengel, Stara 15, II., I wejście boczne

Mieszkania

5-8 pokoiowego w Grudziądzu poszukuję.
Oferty składać do Głosu Pom. nr. 7949.

Nie sprzedawajcie!! żelaza!!

nie przekonawszy się wpierw. że najwyższe ceny płaci |7536

A. Cafft, Koszarowa 5/9.
Telefon 506.

Książkowy

lub książkowa (bilansistka)

potrzebny zaraz do biura fabrycznego.
Zgłoszenia do skrzynki pocztowej nr. 1 w Grudziądzu. 6697

»ŻAR« Najlepsze polskie siatki żarowe »ŻAR«

znajdują nabywców w świecie całym, roznosząc sławę polskiego wyrobu.

(6609)

Wszędzie do nabycia!!

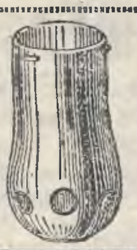
Szmaty

czyste do czyszczenia maszyn kupuje w mniejszych i większych ilościach

Drukarnia Pomorska.

Wielkopolska Centrala Żarówek

W. Tomaszewski i S-ka

Poznań, Fr. Ratajczaka 36
Telefon 1586. |6529

Poleca hurtownie:
wszelkie przybory do światła gazowego.

Kapustę

białą obraną kupuje w ładunkach wagonowych

Pomorska Fabryka Kwaszenia Kapusty i Konserw Ogórczanych Chełmno (Pomorze), właśc.: Leon Jeszke.

6650 Telefon 47. Adres telegr.: „Eljot".

Ważne dla pp. posiedzicieli kamienic i majątków!

Nadeszły:

gaśnice przeciwpożarowe

suche, systemu „**Flamor**" Jest to jedyny środek ochrony budynków przed pożarem. Gaśnice przeciwpoż rowe mają większe zalety niżeli sikawki, ponieważ są lekkie i gotowe do natychmiastowego użytku.

GŁÓWNE PRZEDSTAWICIELSTWO:

Henryk Patermann i Ska Grudziądz,
ulica Mickiewicza nr. 2 (6694) Telefon nr. 58.

Gdzie można tanio kupić?

Głatwo wiele pieniędzy zarobić,
Ł
Ożenić się dobrze i bogato,
Szczęśliwie wyjść zamąż?

Poszukuje ktoś posady,
Oszczędn. swoje chce korzystnie ulokować,
Mieszkanie wynająć,
Odnaleźć zgubę,
Rower sprzedać lub odnaleźć
Stare sprzęty, ubrania i t. p. sprzedać,
Kupić dom, wilę lub majątek,
I wogóle co sobie kto tylko życzy

uzyska najpewniej, używając do ogłoszenia najpoczytniejsze pismo na Pomorzu:

„GŁOS POMORSKI"

Bank Powiatowy

Tel. 981. *Grudziądz* **Tel. 981.**

ul. Młyńska 21 (Starostwo)

przyjmuje depozyta pod korzystnymi warunkami i załatwia wszelkie transakcje bankowe

Za zobowiązania Banku odpowiada całkowicie powiat Grudziądz wieś. 3408

Najprostsza książkowość

w zastosowaniu do potrzeb średnich kupców, przemysłowców i rzemieślników!

Kompletna książkowość w jednej księdze

(zastępuje książkę kasową, memorjał i książkę główną.)

Każdy przedsiębiorca w ciągu kilku godzin zapozna się z metodą powyższą i będzie w możności prowadzić samodzielnie książkowość swojego interesu bez pomocy księgowego

Książkowość omawiana zastosowana jest do wymagań podatku przemysłowego od obrotu i do podatku dochodowego

Każdy przedsiębiorca za 1/4 części pensji miesięcznej buchaltera pokrywa całoroczny wydatek na prowadzenie książkowości swojego interesu

Zamówienia należy nadsyłać pod adresem:

Biuro Buchalteryjno-Rewizyjne „Rzeczoznawca"
M. Pacoszyńskiego, zaprzysięż. rew. ksiąg handl. i rzeczozn. sąd.
Grudziądz, Wybiek. 31, Tel. 737. Konto czek. w P. K. O. nr. 203079

Sprzedaże

Gospodarstwo

3½ morgi ziemi, dom mieszkaniowy masywny, ogród owocowy, tuż przy Grudziądzu, natychmiast do sprzedania. Zgłosz. uprasza **W. Gatzke**, **Grudziądz** Groblowa 18

Dywan

do sprzedania. Ogrodowa 21, I na pr |7952

Wózek

duży dziecięcy, dobrze utrzymany na sprzedaż Nadgórna 44. |7951

Do sprzedania **łóżko, szafa** i inne sprzęty Józ. Wybickiego 47, II. lewo.

Rower

damski |7964
wózek dziecięcy, **wanna**, kapelusz męski, kamasze skórkowe, płaszcz męski do sprzedania. Sobieskiego 9, parter.

Bufet dębowy

stolik i inne rzeczy na sprzedaż
Ks. Budkiewicza 15 Ip.

Kupna

Podręcznik

do nauki gry na skrzypcach (Zimmer-Bechta lub innych) poszukuję celem kupna, ewent. do wymiany na podręcznik gry na fortepianie (Damma) Toruńska 13, II l.

Poszukuje się celem **kupna** dobrze utrz.

maszyny do szycia

Pawlikowski. Toruńska 8.

Piecyk gazowy

do kąpieli kupię |6712
P. Marschner. Telefon 517.

Dzierżawy

Młyn

większy, najchętniej wodny objęmie w dzierżawę |7958
Młyn Smilewo poczta Sza otuły.

Mieszkania

2 dobrze umebl. pokoje

poszukiwane natychmiast. Każdy pokój z 2 łóżkami. |7955
Kapelmistrz w Wielkopol nce.

Poszukuje

2—3 pokoi z kuchnią. Zgłosz. do Głosu Pom. pod nr. 7937.

W centrum miasta poszukuje się dla solidnego pana dobrze umeblow.

pokoju.

Zgłoszenia do Głosu Pomorskiego nr. 6700.

Wyższy urzędnik Państwowy poszukuje przyzwoicie

umeblowanego pokoju

Zgł do Głosu Pom. pod nr. 7961.

POKOJU umebl.

z kuchnią poszukuje młode bezdzietne małżeństwo. Cena obojętna. Zgł. do administracji Głosu Pom. nr. 7928

POKÓJ umebl.

dla dwuch panów do wynajęcia ulica Kościuszki 19, part. pr.

Pokój umebl.

wynajmę oficerowi. Kwiatowa 7, I. na pr.

Pokój umeblow.

odnajmę inteligentnej kobiecie ul. Tuszewska Grobla 48, I ptr. prawo.

Skład

dwa pokoje z kuchnią **do wynajęcia**: Koszarowa 28. Wiad. u gospodarza. |7948

Posady

Do orkiestry

18 p. ul. **w Grudziądzu** potrzebni

muzykanci

warunki dobre.
7950

Poszukuję od zaraz

pomocnika 7947

i ucznia krawieckiego
Nowak, Lipowa 53.

Poszukuję od natychmiast paru

murarzy

L. E. Hanczewski, Grudziądz, Toruńska 10.

Dziel. dziewczyny

ze wsi poszukuje natychmiast. **Łojewski**, Grudziądz, Toruńska 16.

Poszukuję od natychmiast młodszej

maszynistki

biegłej w języku polskim i niemieckim.

L. E. Hanczewski, Grudz ądz, Toruńska 10.

Poszukuję od zaraz

bejcera lub bejcerke

M. Ruciński, fabryka mebli, ul. Kościelna 10. |6714

Różne

Udzielam lekcji języka angielskiego

Of. do Głosu Pomorsk. pod nr. 7931.

Skradziono mi zeszłego tygodnia wła-mania ubranie oraz portfel i książeczkę wojsk. **F. Maciejewski, Toruńska 20.**

Dziewczynkę

8 tygodni starą, zdrową, odda się za własną. Informacji udzieli **Lisakowska, ul. Nadgórna 17.** |7879

Przybłąkał się pies (wilk)

do odebrania za zwrotem kosztów u |7957 **Poznańskiego** ul. Kościuszki nr. 4.

Ochrania oczy

polecają **Wielkopolska Centrala Żarówek**
W. Tomaszewski i Ska 6581
Poznań, Fr. Ratajczaka 36,
Tel. 1586. Tel. 1586.

Fabryka Pończoch

Lucjan Stefkiewicz
Grudziądz, Groblowa (Pl. Kąpiel.)
(przy moście, naprzeciw gimn. żeńskiego)
wyrabia znanej dobroci

swetry damskie weln. oraz skarpety i pończochy weln. i baweln.

od najdroższych do najtańszych w najrozmaitszych kolorach i pończochy takowe w wielk. wyborze po cenach bezkonkur.